

On és l'art català de postguerra?

MNAC i Macba volen esborrar llacunes i recuperar l'art dels anys 40 als 80

Reportatge

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

La presència de l'art català contemporani als dos grans museus del país, el MNAC i el Macba, ha sigut objecte de polèmica durant dècades, fins que l'any passat es van abolir els límits cronològics que podien abastar cadascun dels centres. Malgrat això, hi ha un ampli teixit d'artistes que no està representat de manera permanent en els principals centres d'art catalans.

Aquesta tasca l'han assumida museus més modestos del territori –com el de Valls, el de Mataró, el Museu Abelló i el Víctor Balaguer, que conserva la col·lecció del primer i efímer Museu d'Art Contemporani de Barcelona, que va existir a la cúpula del Coliseum entre el 1960 i el 1963– i entitats privades com la Fundació Vila Casas i la col·lecció del publicista Lluís Bassat, que s'exposa a la Nau Gaudí de Mataró.

Una generació perduda

“Hi ha una franja temporal de la qual no sabem pràcticament res. Ens situariem a finals dels anys 40, amb la revista *Dau al Set* i Antoni Tàpies. Hi ha molts autors de la generació dels anys 60 i 70 que han desaparegut totalment –diu Glòria Bosch, la directora artística de la Fundació Vila Casas–. Hem deixat perdre moltíssima gent”, subratlla l'experta. Endinsar-se en aquest teixit “no vol dir mirar-se el melic”, diu l'historiador de l'art, crític i comisari Alex Mitrani. “S'ha de crear un corpus documental i un coixí històric per recuperar figures i esdeveniments oblidats que van ser importants, i per començar a establir línies de lectura sobre aquest període”, defensa. “Els esforços que s'han

fet queden aïllats i no tenen continuïtat –afegeix Mitrani–. No hi ha una col·laboració planificada i no s'ha vist encoratjada des de Barcelona. Per construir el canó s'han de sumar lectures i visions i s'ha de donar legitimitat al període”.

L'art de la primera postguerra fins a l'eclosió de l'informalisme, amb Antoni Tàpies com a figura capdavantera, s'ha vist “com una etapa que va evolucionar cap a camins més atrevits i representa la fragilitat i el localisme que es va viure durant el franquisme”, segons Mitrani. “S'ha condemnat bona part de l'art de postguerra a ser un art de transició. Aquesta idea s'ha aplicat al conjunt i és una mica injust”, assegura. “S'han creat cercles tancats; hi ha hagut artistes que n'han quedat fora i ha interessat més transmetre l'art de les generacions següents. Hi ha hagut molta indiferència. No hi ha hagut una cultura de l'art”, insisteix Glòria Bosch, que també assenyalava les problemàtiques de la “centralització”, que deixa de banda autors interessants que han tirat endavant la seva obra des de comarques, i la falta de projecció dels artistes catalans a l'exterior.

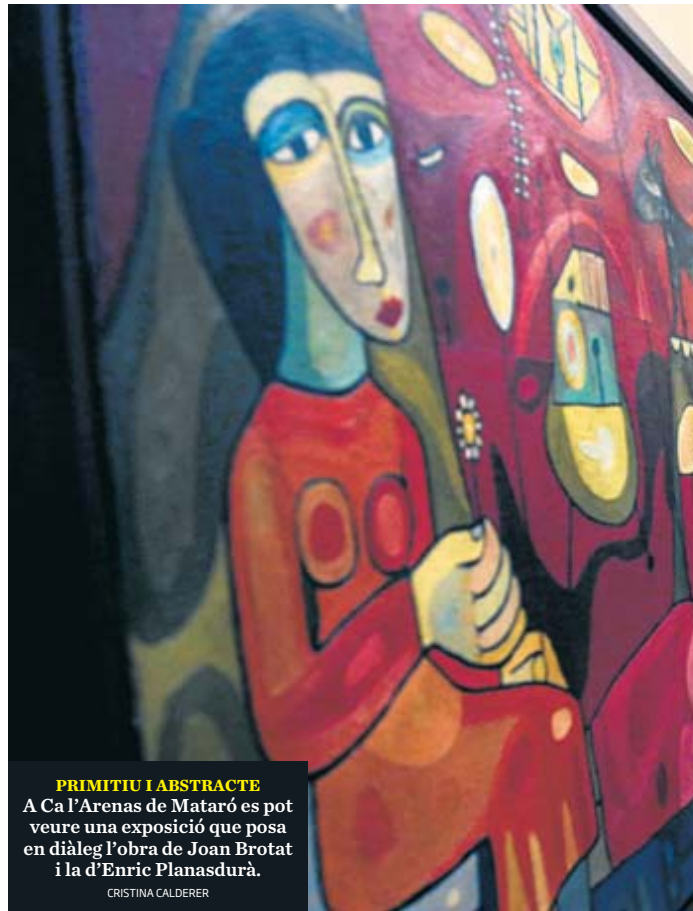
“Aquest període s'ha de revisar molt –diu Maria Dolores Jiménez Blanco, professora de la Universitat Complutense, crítica d'art i comisària d'exposicions–. Normalment es passa molt de puntetes pels anys 40. Es van fer coses puntualment, però queda molta feina per fer –afegeix–. Aquesta dècada s'ha associat sempre a la postguerra més severa i, d'alguna manera, s'identificava massa amb una Espanya dura, la de l'autarquia, la de la fam. Semblava que no hi havia coses per revisar. És una visió molt distorsionada”.

“L'art català s'ha estudiat poc, encara que pugui semblar el contrari –diu la catedràtica d'història de l'art de la Universitat de Barcelona Lourdes Cirlot–. Menyspreem una

Objectius
El MNAC organitza una gran mostra temporal per acotar el marc de treball

Aliances
El museu col·laborarà amb el sector privat i les famílies dels artistes

PRIMITIU I ABSTRACTE
A Ca l'Arenas de Mataró es pot veure una exposició que posa en diàleg l'obra de Joan Brota i la d'Enric Planasdurà.

CRISTINA CALDERER

mica el que tenim –subratlla–. Així com altres països s'esforcen molt per donar a conèixer i estudiar a fons l'obra de les seves personalitats artístiques i literàries, al nostre país això no passa”.

El MNAC acota el camp de treball

Aquestes llacunes en l'estudi històric de l'art català contemporani s'han d'esvaïr. El Museu Nacional posarà els fonaments per revisar l'art català de postguerra amb dues accions el 2014: la renovació i el perllongament de la col·lecció permanent des dels segles XIX i XX fins al col·lectiu *Dau al Set* i, en paral·lel, una exposició temporal, comissariada per Valentín Roma, que analitzarà l'art català entre el 1950 i el 1977. “Amb aquesta mostra esperem, com a mínim, definir el camp de joc, fins a quin punt hi ha feina per fer. Serà com un gran punt de partida”, diu Pepe Serra, el director del museu.

“Segurament l'acabarem amb una paret amb una cronologia detallada any per any –afegeix–. A la mostra no podrà haver-hi obra de tothom, però hi ha de ser d'alguna

manera. D'aquesta exposició en poden sortir 80 més, perquè la riquesa és bestial. Hem de pensar, a més, en els il·lustradors, grafistes, nintaires, les revistes...” Per fer aquesta exposició temporal, el MNAC no té ni una sola obra. “Hem arribat a un acord amb el Macba per exposar *Dau al Set*, però necessàriament haurem de col·laborar amb les fundacions, els col·leccionistes com Lluís Bassat i les famílies dels artistes, i amb La Caixa, que té una col·lecció que cobreix aquests anys –explica Serra–. Quan, en un termini de dos a quatre anys, puguem desplegar l'espai d'exposicions temporals als pavellons de la fira, es podria mantenir la línia de treball de revisar amb profunditat aquest període”.

El Macba historitza la fi del s. XX

El Macba presentarà pròximament el projecte de l'ampliació al convent dels Àngels, que ha d'esponjar els espais de l'edifici de Richard Meier. El museu ja ha analitzat en les últimes temporades l'arribada de la modernitat a Catalunya als anys 50. “En el cas del Macba –ex-

plica el director, Bartomeu Marí-volem fer història i fer present. Hi haurà descobertes i reinscripcions d'artistes poc valorats o poc coneguts i que a poc a poc aniran trobant el seu paper en una narració més global i més teixida de l'art català". Marí també assegura que "s'han valorat exageradament les retrospectives dels artistes" i reclama treballar més en "el teixit d'arguments que lliguen els artistes entre ells i

Llacunes La grisor de la postguerra ha enterbolit els estudis dels anys 40

en el diàleg de la perspectiva local amb la internacional".

"Tenim un sistema museístic anòmal per tradició, per història -subratlla-. Acabem d'iniciar un procés de consolidació, d'ordenació i d'escriptura que s'està emmalaltint per la falta de capacitat d'inversió en cultura, en recerca, en educació, en difusió. La narració històrica de la nostra contribució a l'art és un mosaic del qual encara no hem aca-

bat de posar les primeres peces". En els tres anys vinents, el Macba té previst continuar el marc cronològic de la mostra temporal que farà el MNAC i endinsar-se en els anys 80: "Ens interessa molt començar a historitzar la fi del segle XX, que en el fons és l'inici de la nostra història. El que estem vivint ara s'explica en gran part pels esdeveniments que van tenir lloc als anys 80 i 90, des de la mort de Franco fins als Jocs Olímpics de Barcelona i la caiguda del Mur de Berlín".

Exposicions passades i futures

En els últims anys ja s'han pogut veure al Palau Moja dues exposicions temporals que analitzaven aquest període: *Utopies de l'origen. Avantguardes figuratives a Catalunya, 1946-1960* i *Joan Brota: La lluita per la innocència (1947-1966)*, totes dues commissariades per l'historiador de l'art i crític Àlex Mitrani, que ara té en cartell a Ca l'Arenas del Museu de Mataró un cicle d'exposicions sobre el període: *Art a Mataró 1942-1958, els anys de la represa*.

"Com que a Catalunya hem tingut noms tan potents com Miró i Tàpies, potser no ens deixen veure el sotabosc -diu Jordi París, el director del Museu de Valls-. Queda clar que, en qualsevol país, perquè hi hagi uns arbres frondosos és necessari que hi hagi un gran substrat. Difícilment es produïrien grans artistes si no hi hagués un substrat molt ric", apunta. A més de Joan Brota, hi ha noms encara poc coneguts per al gran públic, com Jordi Mercadé, Maria Girona i Esther Boix. La Fundació Vila Casas té previst recuperar en els pròxims anys les figures de Ramon Rogent, Francesc Todó, Jordi Pericot, Jaume Rocamora i Albert Coma Estadella. Al maig inaugurarà una mostra a l'Espai Volart de Baldo Pié, al gener una altra de Joan Vilacasas i al setembre exposarà Joan Claret, mentre segueix treballant en el llegat d'altres altres artistes com Moisès Villèlia, Subirà-Puig, Emili Moliner i Enric Planasdurà. ■

5 personalitats

Una generació que espera la seva revisió històrica

Francesc Todó

TORTOSA, 1922

Es va presentar amb una exposició a la Sala Vinçon el 1946. Va passar d'una pintura d'arrel postimpressionista a una figuració esquemàtica protagonitzada per màquines i després a temes intimistes.

Jordi Mercadé

BARCELONA, 1923-2005

Va formar part del Grup Taüll. Es va iniciar en l'art de molt jove i de manera autodidacta. Va fer una llarga estada a París i va conrear un informalisme geomètric abans de retornar a la figuració.

Moisès Villèlia

BARCELONA, 1928-1994

És conegut per les seves escultures fràgils fetes amb bambú, canyes, filferros, fils i botons. Va fer la seva primera exposició monogràfica al desaparegut Museu d'Art Contemporani de Barcelona el 1960.

Maria Girona

BARCELONA, 1923

Deixeble del seu oncle, Rafel Benet. Va pertànyer al grup Els Vuit i va ser fundadora de l'Escola Eina. Va estar casada amb Albert Ràfols Casamada. El 2010 va exposar a la galeria Tatiana Kourochkina.

Esther Boix

LLERS, ALT EMPORDÀ, 1927

El 1976 va fundar, juntament amb el seu marit, el poeta Ricard Creus, l'escola de tècniques de l'expressió L'Arc. Pintora, va formar part del grup Postectura.